

Izbori april 2022: Inicijative nadležnim organima

Transparentnost Srbija

Beograd, maj 2022

FONDACIJA ZA OTVORENO DRUŠTVO, SRBIJA
OPEN SOCIETY FOUNDATION, SERBIA

Ministerstvo zahraničních věcí
České republiky

International Foundation
for Electoral Systems

Ovo istraživanje, kao eo monitoringa izbora 2022, sprovedeno je uz podršku Fondacije za otvoreno društvo, programa "Tranzicija" Ministarstva spoljnih poslova Češke Repub like i Međunarodne fondacije za izborne sisteme (IEFS). Svi izneti stavovi pripadaju organizaciji Transparentnost Srbija i ne moraju odražavati stavove donatora.

Transparentnost Srbija podnela je tokom predizborne kampanje niz inicijativa nadležnim organima u vezi sa uočenim nepravilnostima ili problemima, čijim bi se uklanjanjem stvorili bolji izborni uslovi. Ovaj dokument sadrži detaljan prikaz inicijativa TS i (ne)postupanja nadležnih organa po njima, kao i skraćeni prikaz postupanja tih organa po pojedinim inicijativama, prijavama i predstavkama drugih subjekata.

Agencija za sprečavanje korupcije

Predsednikov lični nalog

Prva [prijava](#) Agenciji podneta je februara 2022. godine zbog sumnje da pojedine objave na nalogu pod korisničkim imenom "[AleksandarVučić@avucic](#)", na društvenoj mreži Tviter, tj. one koje informišu građane o aktivnostima koje preduzima Srpska napredna stranka mogu predstavljati povredu Zakona o sprečavanju korupcije i Zakona o finansiranju političkih aktivnosti. U prijavi je istaknuto da se na nalogu, među drugim podacima o njemu, može pročitati podatak da je to "[Zvaničan nalog predsednika Srbije i predsednika SNS](#)", zbog čega se on, iako je reč o društvenoj mreži koja svojim korisnicima omogućava besplatan vid komunikacije, može smatrati javnim resursom koji je iskorišćen da bi se ostvarila korist (politička promocija i oglašavanje) za stranku čiji je on predsednik i čiji se logo i naziv nalaze na pomenutim objavama.

Povodom ove prijave Agencija je TS dostavila [Obaveštenje](#) (u vezi sa kršenjem Zakona o sprečavanju korupcije) o ishodu postupka i [Rešenje](#) (u vezi sa kršenjem ZoFPA) kojima se utvrđuje da nema osnova za odlučivanje o postojanju povrede. U obrazloženju Rešenja, Agencija je, na osnovu uvida u zvanični veb sajt predsednika Republike Srbije, zaključila da je na društvenoj mreži Tviter zvaničan nalog predsednika <https://twitter.com/predsednik.rs>, zbog čega nalog pod korisničkim imenom "[AleksandarVučić@avucic](#)" ne predstavlja zvaničan nalog predsednika Republike Srbije. Osim toga, prema shvatanju Agencije, nalog na pomenutoj društvenoj mreži Twitter ne predstavlja javni resurs zbog čega ni Srpska napredna stranka nije povredila zabranu finansiranja političkih aktivnosti.

U vezi sa kršenjem Zakona o sprečavanju korupcije, Agencija nije donela rešenje protiv kojeg bi TS mogla podneti žalbu ili tužbu, već je samo dostavila [obaveštenje](#). Kasnije se ispostavilo da je ovo bila praksa Agencije u svim sličnim slučajevima.

Naime, TS je uputila naknadni [zahtev](#) Agenciji, zahtevajući da u skladu sa propisima dostavi odluku po prijavi, a ne dopis (obaveštenje). Agencija je, međutim, u [odgovoru](#) insistirala da nije obavezna da donese odluku, jer postupak nije ni pokrenula, već je samo, bez pokretanja postupka, utvrdila da zakon nije prekršen!

S druge strane, u vezi sa kršenjem Zakona o finansiranju političkih aktivnosti, donela je [rešenje](#) da je sve bilo zakonito. Rešenje nije dostavila TS, već je u [dopisu](#) uputila našu organizaciju da ga preuzme sa sajta Agencije.

Stefanović o Ponošu

TS je 24. februara podnela [prijavu](#) Agenciji zbog objave na sajtu Ministarstva odbrane od 15. februara. Reč je o saopštenju – izjavi potpredsednika Vlade i ministra odbrane Nebojše Stefanovića, koja se ne odnosi na mere i aktivnosti koje je Ministarstvo odbrane ovlašćeno i dužno da preduzima u okviru svog delokruga rada već se tiče lica koja se u medijima i od strane političkih subjekata u tom trenutku predstavljani kao budući predsednički kandidati na predsedničkim

izborima. U saopštenju se, prevashodno, potpredsednik Vlade i ministar odbrane negativno izražava o Zdravku Ponošu koristeći tako zvaničnu veb prezentaciju Ministarstva odbrane za negativnu kampanju protiv njega. Istovremeno, saopštenjem- izjavom se promoviše Aleksandar Vučić, predsednik Republike Srbije i lice koje je takođe u medijima i od strane političkih subjekata predstavljano kao budući kandidat na predsedničkim izborima, ostvarujući na taj način korist (politička promocija i oglašavanje) za njega.

I povodom ove prijave Agencija je odstupila od važećih pravnih propisa i povodom navoda o kršenju Zakona o finansiranju političkih aktivnosti i povodom navoda o kršenju Zakona o sprečavanju korupcije TS dostavila [Obaveštenje](#) o ishodu [postupka](#), bez dostavljanja odgovarajućeg rešenja. U pomenutom Obaveštenju Agencija, nakon što je potvrdila sve činjenice iz prijave, zaključuje da predsednički izbori nisu raspisani, odnosno da se u saopštenju ne pominje Srpska napredna stranka zbog čega ocenjuje da ta politička stranka nije organizovala objavljivanje pomenutog saopštenja niti joj se zbog toga može pripisati odgovornost za njegovo objavljivanje.

Sporna izjava je kasnije uklonjena sa sajta Ministarstva odbrane.

Stefanović o opozicionarima

TS je 10. marta, uz naglašavanje da je objava povodom koje se prijava podnosi izvršena nakon raspisivanja izbora za narodne poslanike a nije uklonjena ni nakon raspisivanja predsedničkih izbora i proglašavanja pojedinih predsedničkih kandidata, [podnela još jednu prijavu](#). Prijava je podneta zbog sumnje da pojedini delovi izjave potpredsednika Vlade i ministra odbrane Nebojše Stefanovića, pod naslovom "*Ministar Stefanović: Danas je Srbija ponosna na svoju vojsku*", objavljene na zvaničnoj veb prezentaciji Ministarstva odbrane, mogu predstavljati povredu Zakon o finansiranju političkih aktivnosti i Zakon o sprečavanju korupcije.

Slično kao i prvi put, i ovoga puta je izjava bila javno dostupna na zvaničnoj prezentaciji Ministarstva odbrane iako su neki njeni delovi usmereni ka političkim protivnicima ministra odbrane i stranke kojoj pripada. Objavljivanjem izjave zvanična veb prezentacija Ministarstva odbrane je iskorišćena za negativnu kampanju protiv kandidata za narodne poslanika koji su se nalazili na izbornoj listi političkog subjekta koji se na izborima nadmetao sa strankom kojoj pripada ministar odbrane, kao i za negativno predstavljanje (promociju) lica koja su se u medijima i od strane političkih subjekata, u trenutku objavljivanja predstavljala kao budući kandidati na predstojećim predsedničkim izborima.

Agencija je, postupajući po delu prijave koji se odnosi na kršenje Zakona o finansiranju političkih aktivnosti, TS dostavila [Rešenje](#) kojim se utvrđuje da nema osnova za odlučivanje o postojanju povrede. U obrazloženju Rešenja, Agencija je zaključila, nakon potvrde svih činjenica iznetih u prijavi, da se u navedenom saopštenju ne pominje Srpska napredna stranka. Takođe, Agencija je

БЕОГРАД: Потпредседник Владе Србије и министар одбране Небојша Стефановић критиковао је председничког кандидата дела опозиције и бившег начелника Генералштаба Војске Србије Здравка Поноша поводом његове данашње посете КиМ у оквиру предизборне кампање, наводећи да Понош није био на Косову и Метохији онда када је требало да буде.

„Морам да кажем да је Здравко Понош потпуно доследан у томе да је растерећен суштине у свим својим изјавама. Нажалост, када је требало да буде на Косову и Метохији, он није био. Када се дешавао погром српског становништва 2004. 2005. 2006. 2007. и 2008. године није се оглашавао, нити учинио нешто конкретно да помогне Србима“, поручио је Стефановић, саопштено је из Министарства одбране.

Додао је да Понош данас, као неко ко врло јасно баштини политику власти која је владала од 2000. до 2012, пре свега као кандидат Драгана Виласа за председника Србије, свакако не може да очекује симпатије Срба са Косова и Метохије, који добро знају колико су им штете нанеле катастрофалне одлуке те власти.

„Уверен сам да ће то јасно показати и изборни резултати“, истакао је Стефановић.

Фото: Tanjug/MUP

prihvatila iskaz punomoćnika stranke po kome ta stranka ne može da kontroliše objave i ocenila da Srpska napredna stranka nije organizovala objavljivanje pomenutog saopštenja niti joj se može pripisati odgovornost za njegovo objavljivanje.

Agencija do danas **nije dostavila TS obaveštenje ili rešenje u vezi sa kršenjem člana 50 Zakona o sprečavanju korupcije.** Napominjemo da je u prvom slučaju Agencija rešila slučaj

Ali sada ne želim da govorim o raznim Ponošima, Đilasima, Jermićima i Tadićima, koji su svojim delovanjem i odlučivanjem odgovorni za golgotu koju je naša zemlja, a sa njom i naša Vojska morala da prođe. Danas želim da se zahvalim svim ljudima u sistemu odbrane koji su imali snage da izdrže sve to i da se od 2012. priključe naporima predsednika Vučića i Vlade Srbije da se počne sa izgradnjom jedne potpuno moderne i dobro opremljene vojske. Podići Vojsku Srbije iz pepela, u koji su se svim silama u nekim prethodnim vremenima trudili da je pretvore samozvani transformatori koji se danas kandiduju ispred opozicije ponovo za najviše dužnosti u zemlji, nije bio ni najmanje lak posao. Radili smo vredno i strpljivo, obnovljali, gradili, jačali i rezultati nisu izostali.

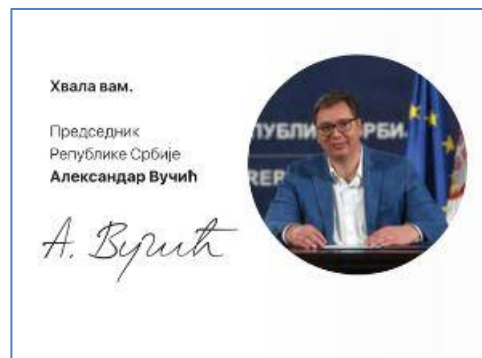
tako što je zaključila da zakon nije prekršen jer u trenutku objavljivanja sporne vesti nisu bili raspisani predsednički izbori. U ovom slučaju predmet izjave/saopštenja bili su kandidati sa proglašene izborne liste opozicione stranke, odnosno zakon je prekršen nakon što su izbori raspisani i nije bilo mogućnosti da Agencija iskoristi argument iz prethodnog slučaja.

Izjava je u međuvremenu uklonjena sa sajta Ministarstva odbrane.

Predsednik Srbije u brošuri SNS

TS je podnela [prijavu](#) i zbog sumnje da predgovor za brošuru SNS pod nazivom "*Uradili smo zajedno*", čiji je autor Aleksandar Vučić, a na čijoj korici se, u donjem desnom uglu, može uočiti logo Srpske napredne stranke, predstavlja povredu Zakona o finansiranju političkih aktivnosti i Zakona o sprečavanju korupcije.

U prijavi je istaknuto da su javna funkcija autora predgovora – predsednik Republike Srbije, kao i zvanična znamenja – inventar državnih organa iskorišćeni za promociju i oglašavanje političkog subjekta čiji je on istovremeno i predsednik, a čiji se logo i naziv nalaze na pomenutoj korici brošure.

Povodom ove prijave Agencija je TS dostavila [Obaveštenje](#) o ishodu postupka (u vezi sa navodima o kršenju Zakona o sprečavanju korupcije) i [Rešenje](#) (povodom navoda o kršenju Zakona o finansiranju političkih aktivnosti) kojim se utvrđuje da nema osnova za odlučivanje o postojanju povrede. U obrazloženju Rešenja, Agencija je, na osnovu uvida u navedenu brošuru, ocenila da je fotografija kojom je ilustrovan navedeni predgovor ranije javno objavljena i dostupna fotografija čiju izradu Srpska napredna stranka nije finansirala niti je ista nastala za potrebe izrade brošure, zbog čega nije ni povredila pomenutu zabranu.

Agencija je u obrazloženju, pored ostalog, citirala odredbe Zakona o autorskim i srodnim pravima po kojima je fotografija "originalna duhovna tvorevina autora"!

S obzirom na to da i u ovom slučaju Agencija nije donela rešenje u vezi sa prijavom za kršenje Zakona o sprečavanju korupcije, TS je uputila [naknadni zahtev](#), na koji je Agencija [odgovorila](#) istovetnim tvrdnjama da je bez pokretanja postupka utvrdila da zakon nije prekršen, pa ako nema postupka, nema ni rešenja (kao što nema ni kršenja zakona).

Stranačko ministarsko tvitovanje

TS podnela je 3. marta Agenciji [prijavu](#) protiv ministara Siniše Malog i Branislava Nedimovića zbog kršenja Zakona o sprečavanju korupcije jer u javnim nastupima nisu nedvosmisleno predočili javnosti da li iznose stav organa u kome vrše javnu funkciju ili stav Srpske napredne stranke.

Naime, među objavama na Tviter nalogu Srpske napredne stranke @sns_srbija' se mogu pronaći i one za koje nije jasno da li predstavljaju stranačke ili aktivnosti javnih funkcionera. Jedna od njih jeste objava pod naslovom "Izdvajanja za poljoprivredu rastu iz godine u godinu" Na video snimku koji čini sadržinu pomenute objave, preciznije na njegovom samom početku pa sve do 2. sekunde pojavljuje se Branislav Nedimović, ministar poljoprivrede, trgovine, šumarstva i vodoprivrede Republike Srbije koji izjavljuje "Srbija kao zemlja hrane", a nakon toga sve do 4. sekunde čuje se samo glas Branislava Nedimovića koji građane obaveštava "Imaće mnoge prednosti u budućnosti u odnosu na druge zemlje". Slično tome, u 4. i 5. sekundi, odnosno 9. i 10. sekundi video snimka vidi se Siniša Mali, ministar finansija Republike Srbije, u razgovoru sa Duškom Tasevskim – poljoprivedno gazdinstvo Tasevski i većim brojem lica za koja se takođe može pretpostaviti da su poljoprivredni proizvođači ili vlasnici poljoprivrednih gazdinstava. Osim toga, od 14. do 16. sekunde Siniša Mali izjavljuje "Izdvajanja za poljoprivredu rastu iz godine u godinu", dok se od 17. do 22. sekunde snimka čuje samo glas Siniše Malog koji građane obaveštava "25 miliona evra smo izdvojili za obnovu 200 hiljada seoskih domaćinstava". Nakon toga, tačnije od 26. do 35. sekunde snimka mogu se videti Branislav Nedimović i Siniša Mali zajedno u razgovoru sa većim brojem lica za koja se takođe može pretpostaviti da su poljoprivredni proizvođači ili vlasnici poljoprivrednih gazdinstava.

Ove objave dovode javnost u zabunu s obzirom da nije jasno, u konkretnom slučaju, u kom svojstvu se tačno pojavljuju navedena dva ministra. Prilikom pojavljivanja i davanja izjava oni su potpisani samo ličnim imenima, bez preciziranja svojstva u kome ih daju, a navedeni potpis se nalazi na pozadini koja je identična simbolu vizuelnog identiteta naloga Srpske napredne stranke. S druge strane, njihove izjave su u neposrednoj vezi sa pravima i dužnostima, odnosno aktivnostima koje su preduzimali ili preduzimaju kao resorni ministri za poljoprivredu, trgovinu, šumarstvo i vodoprivredu, odnosno finansije u Vladi Republike Srbije.

Agencija je dostavila TS dva obaveštenja o ishodu postupanja – odvojeno u slučaju [Nedimović](#) i [Mali](#). U oba je zaključeno da zakon nije prekršen jer su ministri potpisani bez navođenja funkcija, pa je time jasno predočeno javnosti da ne nastupaju u svojstvu ministara.

Ni ovog puta Agencija nije donela rešenje, već je samo dostavila obaveštenje. TS je stoga poslala [naknadni zahtev](#), a Agencija [ustvrdila](#) da je moguće utvrditi da nema kršenja zakona bez pokretanja postupka.

Prekršajne prijave

Pored TS i drugi pojedinci ili organizacije podnosili su prijave Agenciji u toku izborne kampanje. Prema [navodima](#) Agencije od 31. marta, do tog dana, "protiv javnih funkcionera primila je 14 prijava čiji je predmet povreda Zakona o sprečavanju korupcije, odnosno korišćenje javnih resursa ili redovnih aktivnosti javnih funkcionera za promociju političkih stranaka.

Od ukupno 14, utvrđena je osnovanost pet prijava i po sprovedenom postupku Agencija je javnim funkcionerima izrekla mere opomene, jer su u samom postupku, već otklonili povredu. "Za preostale prijave nije utvrđen osnov za vođenje postupka, o čemu su podnosioci prijava uredno obavešteni".

Od ukupno 15 prijava, povreda Zakona o finansiranju političkih aktivnosti utvrđena je u sedam postupaka i tom prilikom izrečene su četiri mere upozorenja, dok će u preostala tri postupka, protiv političkih subjekata Agencija podneti prekršajne prijave. Sva rešenja objavljena su na sajtu Agencije u zakonskom roku.

Pred Agencijom je u toku još osam postupaka protiv političkih subjekata, pokrenutih po službenoj dužnosti, a na osnovu izveštaja terenskih posmatrača”.

Na [sajtu Agencije](#) na početku juna 2022. nalazilo se 16 odluka po prijavama za kršenje Zakona o finansiranju političkih aktivnosti. Sve prijave su protiv Srpske napredne stranke. U sedam slučajeva utvrđeno je da je ta stranka prekršila zakon. Od toga se pet odnose na video spotove snimane u prostorijama javnih ustanova – [Instituta za onkologiju i radiologiju](#), [Instituta za molekularnu genetiku i genetičko inženjerstvo](#), [Narodnom muzeju](#) sa učešćem kandidatkinja za poslanice, [Narodnom pozorištu](#) i još jedan u [Narodnom muzeju](#), sa učešćem direktorke muzeja i jedne kandidatkinje za poslanicu.

U dva slučaja (Institut za onkologiju i Narodni muzej, prvi spot) izrečena je mera upozorenja i SNS se rešenjem “obavezuje” da se “ubuduće pridržava” zakona i ne koristi javne resurse u svrhu svoje promocije. U slučaju spotova snimljenih u Institutu za molekularnu genetiku, u Narodnom pozorištu i drugog spota snimljenog u Narodnom muzeju, iako je utvrđeno da je zakon prekršen, ne navodi se da li je izrečena mera.

Za prvi od ta dva slučaja Agencija je kasnije potvrdila da nije podnosila pokretala prekršajni postupak. Ovo nepostupanje Agencije je sporno. Naime, okolnost da je u nekom predmetu izrečena mera upozorenja na osnovu člana 39. stav 1. Zakona o finansiranju političkih aktivnosti ne predstavlja osnov za isključenje odgovornosti za prekršaj koji je već načinjen, time što su javni resursi iskorišćeni za potrebe političkih stranaka (čl. 42. st. 1, t. 9). Eventualno nepostupanje po izrečenoj meri upozorenja predstavljalo bi novi prekršaj (čl. 42. st. 1, t. 19).

Imajući u vidu da je mera upozorenja izdata odlukom Agencije u slučaju od 4.3.2022, a da su ostale odluke donete kasnijih datuma (16.3, 24.3, 28.3), može se pretpostaviti da je Agencija tumačila zakon kao da se prva mera upozorenja odnosi na sve buduće slučajeve nezakonitog korišćenja javnih resursa za izbornu kampanju političkog subjekta, te da će za sve naredne slučajeve biti pokrenut prekršajni postupak, zbog nepostupanja po meri upozorenja (ili da su takvi postupci već pokrenuti).

Ukoliko je Agencija postupila na taj način, onda je Zakon prekršen u korist prestupnika (u ovom slučaju SNS). Naime, svaki od slučajeva u kojima su nezakonito korišćeni javni resursi predstavlja samostalan prekršaj Zakona o finansiranju političkih aktivnosti, i takvi prekršaji bi trebalo da se gone posebno, te da za njih budu izrečene posebne kazne (u rasponu od 200 hiljada do 2 miliona dinara). Ukoliko se prekršajni postupak bude vodio zbog “nepostupanja po meri upozorenja”, može se dogoditi da to bude samo jedan prekršajni postupak zbog “prekršaja u produženom trajanju” (na osnovu člana 46. Zakona o prekršajima).

U jednom slučaju utvrđeno je kršenje zakona jer je SNS [u svojim prostorijama tokom kampanje organizovala pružanje pravne pomoći građanima](#), te je izrečena mera upozorenja, naloženo da na organizuje takve aktivnosti i da ukloni objave o pružanju pravne pomoći sa stranica na društvenim mrežama, čiji je SNS korisnik.

Ovaj slučaj je višestruko zanimljiv. Naime, u okviru njega je razmatrana situacija da se politička stranka bavi “humanitarnim aktivnostima”, to jest pružanjem nekog vida pomoći građanima, a ne “političkim aktivnostima”. U više navrata tokom ranijih godina Agencija je upozoravala na

nedopuštenost takvih aktivnosti, koristeći kao glavne argumente odredbe Zakona o političkim strankama koje se odnose na svrhu njihovog osnivanja i odredbe Zakona o finansiranju političkih aktivnosti kojima je definisano (na pozitivan način) šta se smatra političkom aktivnošću. S druge strane, ni u ranijem, ni u novom Zakonu o finansiranju političkih aktivnosti nema odredbe koja bi izričito zabranjivala političkim strankama da čine poklone fizičkim i pravnim licima, bilo da se to čini tokom izborne kampanje ili van nje. Takve zabrane nema ni u opštim propisima koji se odnose na pravna lica. Jedina zabrana koja bi se sa ovim mogla povezati je davanje mita biračima, koje je se kažnjava kao krivično delo.

Ukoliko bi se prihvatila argumentacija Agencije u odluci o ovom predmetu, to bi značilo da Agencija u svakom konkretnom slučaju ima pravo da utvrđuje da li je nešto što politička stranka čini politička aktivnost ili ne i da potom, na osnovu te svoje ocene, određuje da li je neki trošak političke stranke ili drugi vid korišćenja njenih resursa bio dozvoljen. Toliki stepen diskrecije u odlučivanju nije prihvatljiv i može da ugrozi delovanje političkih stranaka. Što je još važnije, Agencija nema zakonsko ovlašćenje da takve procene vrši.

U konkretnom slučaju, Agencija se pozvala na to da je SNS povredila odredbu koja glasi „troškovi izborne kampanje su troškovi svih aktivnosti koje se smatraju izbornom kampanjom u smislu člana 2. alineja peta ovog zakona“ (izborna kampanja" predstavlja skup aktivnosti političkih subjekata koje počinju od dana raspisivanja izbora i okončavaju se danom donošenja ukupnog izveštaja o rezultatima izbora, u svrhu javnog predstavljanja učesnika u izborima i njihovih izbornih programa i pozivanja birača da za njih glasaju, odnosno da ne glasaju za druge učesnike na izborima i koje obuhvataju: rad sa biračima i članstvom; organizovanje i održavanje skupova; promociju, izradu i podelu reklamnog materijala, brošura, lifleta i publikacija; političko oglašavanje; istraživanje javnog mnjenja, medijske, marketinške, PR i konsultantske usluge; sprovođenje obuka za stranačke aktivnosti, kao i druge slične aktivnosti; ostale aktivnosti čiji su troškovi nedvosmisleno povezani sa izbornom kampanjom).

Iz opisanog primera je očigledno da je SNS vršila jedan vid „rada sa biračima i članstvom“, i da je to činila u cilju pozivanja birača da glasaju za tu stranku. Okolnost da su građanima pružani besplatni pravni saveti, a da možda nije istom prilikom predstavljan stranački program ili kandidati, ne menja činjenicu da je reč o promociji političke stranke pred biračima. Jedino što može biti predmet spora je da li je reč o generalnoj promociji političke stranke ili promociji koja je neposredno vezana za izbornu kampanju i da li troškovi te aktivnosti treba da budu uključeni u izveštaj o finansiranju kampanje ili opšti finansijski izveštaj o troškovima za određenu godinu. Okolnost da je ovakav vid pridobijanja birača neprimeren, dobar je razlog da se propiše izričita zakonska zabrana, ali se ne može tvrditi da takva zabrana u Zakonu već postoji. Slično kao i u prethodnim situacijama, Agencija je i ovde trebalo da pokrene prekršajni postupak, ako smatra da je SNS povredila odredbe ZFPA, a ne samo da izrekne meru upozorenja.

U [sedmom slučaju](#) SNS je po oceni Agencije prekršila zakon jer je delila građanima ogrev i krevete, tvrdeći da su obezbeđeni iz sredstava funkcionera i aktivista, a informacije o tome objavljivala na zvaničnoj stranici SNS Grocka. SNS je izrečena mera upozorenja i naloženo je da na svojim zvaničnim profilima društvenih mreža ne objavljuje saopštenja u vezi sa aktivnostima koje finansiraju njeni funkcioneri i aktivisti na način da promovišu SNS.

Istovremeno je utvrđeno da Zakon o finansiranju političkih aktivnosti nije prekršen objavljivanjem saopštenja na Fejsbuk stranici SNS Grocka o podeli „promotivnog materijala u vidu strugača za led, sigurnosnih, lovačkih i ribolovačkih prsluka“. U pogledu ovog dela odluke neobično je to što se Agencija bavila pitanjem dozvoljenosti objavljivanja informacije o podeli „promotivnog materijala“, a ne pitanjem dozvoljenosti podele predmeta od upotrebne vrednosti koji nose stranačke oznake. Za početak, ZFPA uopšte ne poznaje termin „promotivni materijal“,

već „reklamni materijal“. U tom pogledu, ZFPA nalaže političkim subjektima da jasno označe kome pripada reklamni materijal (koja stranka ga deli), ali ne i pravila u pogledu vrste i vrednosti reklamnog materijala koji se sme distribuirati potencijalnim biračima. Usled toga, iz ugla ZFPA ista pravila važe i za podelu jeftinih upaljača sa oznakom političke stranke i za podelu skupocenih ručnih satova sa takvim oznakama. Razliku prema vrednosti poklona bi moglo da napravi javno tužilaštvo kada bi ispitalo da li je podela poklona ujedno predstavljala radnju izvršenja krivičnog dela davanje i primanje mita u vezi sa glasanjem, jer bi se tom prilikom moglo utvrđivati ne samo koja je bila namera darodavca (uticaj na birače), već i da li se na taj način ova namera može ostvariti ili je reč samo o nepodobnom pokušaju. Kako bi rad tužilaštva u ovim predmetima bio olakšan, Agencija bi trebalo da utvrdi koja je bila vrednost podeljenih poklona koji su uobličeni kao „reklamni materijal“, a javno tužilaštvo bi trebalo da ustanovi jedinstvenu praksu u vezi sa granicom iznad koje pokloni biračima mogu biti smatrani mitom zarad donošenja odluke na izborima. U svakom slučaju, namera predstavnika stranke da na ovaj način utiču na opredeljivanje birača na izborima kroz ovakve poklone je očigledna činjenica.

U obrazloženju odluke, Agencija se poziva na iste odredbe kao i u prethodno opisanoj odluci, što tu odluku, iz već opisanih razloga, čini spornom.

U vezi sa ovim slučajem takođe može biti sporno to što je Agencija izrekla samo meru upozorenja. Naime, u prethodno opisanom slučaju, kod pružanja pravne pomoći, Agencija je meru upozorenja izrekla 14.3. Za istu vrstu povrede ZFPA, prema svhatanju Agencije, izrečena je nova mera upozorenja, 28.3.2022. Moguće je da se Agencija na ovakvo postupanje odlučila iz razloga što je „humanitarna pomoć“ u Grockoj deljena u periodu pre izricanja mere upozorenja za podelu pravne pomoći (tokom februara 2022).

Ako se pokloni vera navodima SNS da pomoć deljena meštanima gročanskih sela ne potiče iz sredstava SNS, već pojedinaca, to je značajno za primenu i drugih zakonskih odredaba, pored onih koje su pomenute. Svi ti prilozi aktivista i funkcionera stranke, bilo da su učinjeni u novcu ili u naturi predstavljaju donaciju političkoj stranci i moraju kao takvi da budu prijavljeni i evidentirani.

U devet slučajeva, prema nalazima Agencije, zakon nije prekršen:

https://www.acas.rs/wp-content/uploads/2022/03/SRPSKA-NAPREDNA-STRANKA-014-07-00-0107_22.pdf

Prijava je odbijena jer su u promotivnom spotu Aleksandra Šapića, „korišćeni video materijali koji su nastali prilikom ranijih susreta predsednika opštine Novi Beograd“, kao i ranije objavljivi snimci novobeogradskog sportskog centra.

<https://www.acas.rs/wp-content/uploads/2022/03/sken.pdf>

Slučaj korišćenja tviter naloga predednika SNS i predsednika Srbije i retvitovanja objava sa Tanjuga, gde Agencija ne smatra da se retvitovanjem objava koriste javni resursi.

<https://www.acas.rs/wp-content/uploads/2022/03/Srpska-napredna-stranka-014-07-00-0100-22.pdf>

Prijava se odnosila na platformu SNS „Dela govore“ i objavljivanje fotografije predsednika Republike sa državnim obeležjima u pratećoj brošuri.

<https://www.acas.rs/wp-content/uploads/2022/03/Srpska-napredna-stranka-014-07-00-0120-22-07.pdf>

U pitanju je prijava zbog snimanja promotivnog spota Aleksandra Šapića u prostorijama GO Novi Beograd i objavljivanja spota na tviter nalogu Aleksandra Šapića. SNS je tvrdila da se spot ne može smatrati promotivnim spotom stranke, čija se obeležja na spotu ne vide. Agencija je zaključila da nema povrede ZFPA zato što je reč o ličnom nalogu, a ne nalogu SNS. Ovo je još jedan zanimljiv slučaj koji ukazuje na nedostatke u ZFPA. Naime, iako je reč o nesumnjivom promovisanju javnog jednog od viđenijih kandidata SNS na gradskim izborima, Agencija je stala na stanovište da nije reč o promociji same te političke stranke. Drugim rečima, ne samo da prema stavu Agencije ovo nije zloupotreba javnih resursa za potrebe partijske promocije, već, dosledno tome, trošak izrade tog promotivnog spota i njegovo oglašavanje uopšte ne predstavljaju oglašavanje političke stranke, pa shodno tome takvi troškovi ne bi ni morali ni smeli da budu uključeni u evidencije i izveštaje o troškovima kampanje, iako su tome nesumnjivo služili! Posledica takvog stava i nedovoljno detaljnih zakonskih normi je izostavljanje značajnog dela troškova izborne kampanje iz obuhvata Zakona – to jest svega onoga što kandidati na izborima čine da bi se promovisali, kada koriste lična sredstva ili sredstva koja su dobili od trećih lica, a ne svojih političkih stranaka.

<https://www.acas.rs/wp-content/uploads/2022/03/Srpska-napredna-stranka-014-07-00-0131-22-07.pdf>

U pitanju je odluka povodom opisanog slučaja političkih objava Ministra odbrane na sajtu Ministarstva. Za odluku Agencije je bilo presudno to što se „ne pominje SNS“ i što „SNS ne može da kontroliše objave na sajtu Ministarstva“.

<https://www.acas.rs/wp-content/uploads/2022/03/Srpska-napredna-stranka-014-07-00-0145-22-07.pdfscan-2.pdf>

Prijava se odnosila na objavu na sajtu Grada Subotice, gde je gradonačelnik povezo asfaltiranje ulice sa „politikom Aleksandra Vučića“ i pri tom koristio i slogan kampanje „dela su ta koja govore“. Agencija je zaključila da stranka nije organizovala objavljivanje navedenog saopštenja i da stoga ne može biti odgovorna.

<https://www.acas.rs/wp-content/uploads/2022/03/Srpska-napredna-stranka-014-07-00-0154-22.pdf>

U ovom slučaju se prijava odnoila na objavu SNS Grocka o organizovanju humanitarnog turnira u malom fudbalu u Vinči, poziv građanima da uplate humanitarnu pomoć, što je sve praćeno stranaćkim sloganima. Stranka je navela da ona ne finansira podelu humanitarne pomoći i da je objava informativnog karaktera. Agencija je utvrdila da je SNS dobila zahvalnicu za ućeće na humanitarnom turniru, i da stoga ne moţe biti njegov organizator. Nejasno je zbog ćega u ovom slučaju Agencija zakljućuje da je ućeće politićke stranke u humanitarnim aktivnostima koje je organizovao neko drugi ne predstavlja kršenje ZFPA, a da u slučaju da sama stranka organizuje takve aktivnosti postoji povreda zakona.

<https://www.acas.rs/wp-content/uploads/2022/03/Srpska-napredna-stranka-014-07-00-0155-22.pdf>

Prijava se takođe odnosila na aktivnosti SNS iz Grocke, gde se pominje da je na inicijativu mesnog odbora te stranke izvršena rekonstrukcija javne rasvete i da je povećana bezbednost učesnika u saobraćaju. Stranka je istakla da ova objava ne predstavlja izbornu kampanju jer se ne predstavlja učesnici na izborima, niti programi, i da je reć o objavi informativnog karaktera. Agencija je u ovom slučaju pribavila informacije od JKP „Javno osvetljenje“ prema kojima je javno preduzeće vršilo zamenu osvetljenja na osnovu planiranih i odobrenih sredstava, a ne na zahtev politićke stranke. To je bilo dovoljno da Agencija zakljući da radovi nisu izvedeni na zahtev SNS i da SNS nije „organizovala niti finansirala ove radove“ (što nije ni bilo predmet prijave), te da zato nije došlo do povrede ZFPA. U ovom slučaju je nejasno šta je Agencija pokušala da utvrdi. Naime, ni u samoj stranaćkoj objavi se ne kaţe da su radovi izvedeni na zahtev stranke, već „na inicijativu mesnog odbora“. Mesni odbor politićke stranke ima pravo da inicira kod nadleţnih organa izvođenje nekih javnih radova, kao što to moţe da učini bilo koji građanin. S druge strane, ti organi nemaju duţnost da prihvate takvu inicijativu. Ostaje nedorećeno da li Agencije smatra da bi politićka stranka mogla da se promoviše tako što će predstaviti da je javno preduzeće prihailo njenu inicijativu, a ostalo je bez odgovora i pitanje da li je u konkretnom slučaju odluka o rekonstrukciji zaista doneta na inicijativu mesnog odbora politićke stranke ili ne.

<https://www.acas.rs/wp-content/uploads/2022/04/Srpska-napredna-stranka-Resenje-014-07-00-0173-22.pdf>

Prijava se odnosila na korišćenje prostorija predškolske ustanove na Novom Beogradu, od strane Aleksandra Šapića. SNS je istakla da se ne vide obeleţja te stranke u spotu i da stranka nije učestvovala u snimanju. Agencija je zakljućila da je spot objavljen na privatnom FB profilu Aleksanda Šapića. Zakljućci su isti kao i u prethodno opisanom slučaju promocije istog funkcionera.

Transparentnost Srbija 21. marta je [zatraţila od Agencije za sprećavanje korupcije](#) podatke da li je, u skladu sa Zakonom o finansiranju politićkih aktivnosti podnela nadleţnim organima zahteve za pokretanje prekršajnog postupka protiv Srpske napredne stranke, povodom rešenja kojima su, u tri slućaja, utvrđenje povrede Zakona o finansiranju politićkih aktivnosti.

U dva od tri slućaja izrećena je mera upozorenja, a u jednom slučaju je samo utvrđenje da je prekršen zakon.

• <https://www.acas.rs/wp-content/uploads/2022/03/Srpska-napredna-stranka-014-07-00-0119-22-071.pdf>

- <https://www.acas.rs/wp-content/uploads/2022/03/Srpska-napredna-stranka-014-07-00-0121-22-07.pdf>
- <https://www.acas.rs/wp-content/uploads/2022/03/SRPSKA-NAPREDNA-STRANKA-014-07-00-0108-22-07.pdf>

Reč je o slučajevima gde su za snimanje promotivnih spotova korišćene prostorije Instituta za molekularnu genetiku i Institua za onkologiju i o pružanju pravne pomoći građanima u prostorijama stranke.

TS je od Agencije zatražila i informacije o tome da li je podnosila zahteve za pokretanje prekršajnog postupka povodom slučajeva vezanih za izbore održane u junu 2020. godine u kojima je izrekla mere upozorenja, kao i informaciju kakvi su bili ishodi tih postupaka.

Agencija je 5. aprila odgovorila da „u svakom pojedinačnom slučaju, u zavisnosti od dokaza koji su prikupljeni u postupku, utvrđuje da li je došlo do povrede Zakona o finansiranju političkih aktivnosti“. U „predmetnim postupcima na koje se odnosi zahtev“, Agencija nije podnosila zahteve za pokretanje prekršajnog postupka „jer se radilo o nedostacima koji se mogu otkloniti“, te je navedenim rešenjima naložila političkim subjektima da otklone nedostatke i da se ubuduće pridržavaju Zakona.

U vezi sa postupanjem Agencije u vezi sa merom upozorenja i (ne)pokretanjem prekršajnih postupaka, pored svega što je već rečeno, ovde ukazujemo na još jednu spornu stvar. Naime, u nekim slučajevima kršenja ZFPA koji su opaženi na ovim izborima, Agencija je već izricala mere upozorenja prema SNS tokom prethodne izborne kampanje (2020). U ZFPA mere upozorenja nemaju „rok trajanja“. Drugim rečima, pošto je SNS upozorena da ne sme da koristi javne resurse za snimanje predizbornih spotova 2020. godine, Agencija nije imala osnova da na izborima 2022. ponovo izriče meru upozorenja za isti takav prekršaj, već je trebalo da pokrene prekršajni postupak i zbog toga što nije postupljeno po meri upozorenja koja je tada izrečena.

Upravni sud

Zbog odbijanja Agencije da dostavi rešenje u vezi sa prijavama za kršenje Zakona o sprečavanju korupcije i tvrdnji da se bez pokretanja postupka može utvrditi da zakon nije prekršen, TS je 7. aprila podnela [tužbu](#) Upravnom sudu. Tužba se odnosi na gore pomenuti slučaj stranačke brošure "Dela govore" koju je potpisao predsednik Srbije, a za šta je Agencija, bez postupka i donošenja rešenja, utvrdila da nije reč o kršenju zakona.

Zaštitnik građana

TS je 6. aprila podnela [pritužbu](#) Zaštitniku građana zbog (ne)postupanja Agencije za sprečavanje korupcije.

Naime, zbog nedostavljanja odluke, TS je onemogućena da pokrene postupak pred Većem Agencije za sprečavanje korupcije i Upravnim sudom u kome bi osporila zakonitost i pravilnost te odluke. I pored ponovljenih zahteva da dostavi odluke, Agencija je dostavljala nove dopise naslovljene "Dopuna obaveštenja o postupanju po prijavi", obavestavajući TS da je "postupak po Vašoj prijavi okončan."

"Nezakonitim postupanjem Agencije za sprečavanje korupcije, koje se pretvorilo u njeno arbitrarno i diskreciono odlučivanje o tome da li će doneti odgovarajući upravni akt, uprkos izričitim zakonskim odredbama, pored principa dobre uprave, povređeno je i pravo na sudsku zaštitu svakog čije je pravo povređeno ili uskraćeno, garantovano članom 22., odnosno pravo na jednaku zaštitu prava i na pravno sredstvo predviđeno članom 36. Ustava Republike Srbije.

Transparentnost Srbija će svakako pokušati da svoja prava i interese (donošenje odgovarajuće odluke Agencije za sprečavanje korupcije radi osporavanja njene izreke i činjenica na kojima će se ona zasnivati u meritumu) ostvari i zaštitu u sudskom postupku.

Ipak, pritužbu podnosimo imajući u vidu da je na gore opisani način Agencija za sprečavanje korupcije grubo povredila princip dobre uprave i ispoljila posebno nekorektan odnos prema podnosiocu pritužbe. Zbog toga zahtevamo da Zaštitnik građana sprovede postupak i, nakon provere činjenica sadržanih u pritužbi, utvrdi da su gore opisanim postupanjem i aktima Agencije za sprečavanje korupcije povređena pomenuta prava, odnosno preporuči Agenciji da u budućem radu ukloni uočene nepravilnosti i nezakovitosti na takav način da u svim budućim slučajevima podnošenja prijave donosi, bez odlaganja, rešenja kojima će odlučiti o njihovoj osnovanosti, kao i da ista podnosiocima prijave dostavlja u prilogu akta kojim ih obavestava o ishodu postupka", navela je TS u pritužbi.

REM, ASK, Nadzorni odbor i Privremeno nadzorno telo

Tarife za oglašavanje

Transparentnost Srbija uputila je 21. marta **Regulatornom telu za elektronske medije, Agenciji za sprečavanje korupcije, Nadzornom odboru Skupštine Srbije za praćenje izbora i- Privremenom nadzornom telu za medije** dopis o (ne)ispunjavanju zakonske obaveze elektronskih medija da objave tarife za političko oglašavanje.

TS je ukazala da je Zakonom o elektronskim medijima, u članu 47, stav 5. propisano da elektronski mediji imaju obavezu da "...pre početka izborne kampanje objave tarife za političko oglašavanje".

U dopisu je taksativno navedeno na koji način su ovu obavezu ispunili mediji za koje je prema monitoringu, koji vrši Transparentnost Srbija, opaženo da su emitovali predizborne oglasne poruke.

Tačnije, ukazano je da pojedini pružaoci medijskih usluga nisu ispunili svoju zakonsku obavezu ili da je nisu ispunili u svemu na način koji omogućava ostvarivanje ciljeva Zakona. Stoga su navedeni organi i tela pozvani da bez odlaganja preduzmu mere iz svoje nadležnosti, kako bi se obezbedilo puno sprovođenje zakona, ravnopravnost podnosilaca izbornih lista i predlagača kandidata i adekvatna kontrola finansiranja kampanje.

Naime, na osnovu odredbaba Zakona o finansiranju političkih aktivnosti, popust koji se obračunava na cenu, ukoliko nije tržišni, tretira se kao prilog političkom subjektu. Međutim, u odsustvu unapred objavljenih informacija o tome koliko iznose tržišni popusti, neće biti moguće na nedvosmisleni način utvrditi da li je cena koju politički subjekti plaćaju za oglašavanje na određenom mediju tržišna ili ne, navedeno je u dopisu.

Sa izuzetkom Nadzornog odbora, koji je nedugo nakon upućivanja ovog dopisa, pozvao TS na sastanak i [preporučio](#) medijima da objave cenovnike, nema informacija da su ostali organi odnosno tela reagovali.

Nadzorni odbor Skupštine Srbije za praćenje izbora

Sastanak

Nakon niza podnetih [inicijativa](#) i [predloga](#) u ovoj i prethodnoj izbornoj kampanji, Nadzorni odbor pozvao je TS na sastanak, koji je održan 25. marta. TS je predložila da to telo preporuči svim medijima da objave cenovnike za predizborno oglašavanje, a svim učesnicima izbora da objave svoje programe.

TS predložila je i da Nadzorni odbor razmotri na koji način bi se moglo urediti oglašavanje na društvenim mrežama, oglašavanje od lica koja ne učestvuju u kampanji i obaveštavanje građana o prijavljivanju svih nepravilnosti koje se tiču postupka izbora.

Na poziv Nadzornog odbora, sa članovima tog tela sastali su se programski direktor TS Nemanja Nenadić i pravni savetnik Robert Sepi.

Nenadić je predstavio aktivnosti koje je TS sprovodila u okviru monitoringa finansiranja izborne kampanje, funkcionerske kampanje i rada državnih organa, kako na nacionalnom tako i lokalnom nivou, počev od 2004. godine, kao i o činjenicama i nalazima koji su do sada uočeni u predizbornoj kampanji za izbore raspisane za 3. april.

Predstavnici TS su naglasili da je potrebno unaprediti položaj i ulogu Nadzornog odbora, koji je sada ad hoc telo koje se formira u veoma kratkom vremenskom periodu pre održavanja izbora.

Na sastanku je posebna pažnja posvećena pitanju „funkcionerske kampanje“, koja je bila predmet [analize i samog Nadzornog odbora](#). U vezi sa tim, članovima NO su predstavljeni [predlozi TS](#) za celovito uređenje aktivnosti javnih funkcionera tokom predizbornog perioda, koji su bili izloženi u okviru javne rasprave i amandmana na član 50. Zakona o sprečavanju korupcije.

Posebno je ukazano na činjenicu da se „funkcionerska kampanja“ ne može posmatrati isključivo u kontekstu onoga što aktuelne zakonske norme zabranjuju ili nalažu javnim funkcionerima. Naime, aktuelne norme ni na koji način ne postavljaju ograničenje funkcionerima da ciljano sprovede aktivnosti sa promotivnim kapacitetom ili da ih značajno intenziviraju, upravo pred izbore, tvrdeći pri tom da samo rade svoj „redovan posao“.

Problem očigledno leži u činjenici da nigde nije jasno određeno šta sve spada u „redovan posao“ brojnih javnih funkcionera, a da, s druge strane, ni jedna od aktivnosti koje čine „funkcionersku kampanju“ ne predstavlja nešto u čemu mora da učestvuje javni funkcioner i što mora da se obavi upravo u to vreme. Primera radi, ne postoji zakonska obaveza predsednika, premijera, članova vlade, direktora javnih preduzeća ili predsednika opština da upravo oni otvore neke radove ili puste u funkciju objekat javne namene ili da obilaze gradilišta.

Obrazlažući konkretne predloge, TS je ukazala da trenutno zakonska obaveza za medije da objave cenovnike postoji samo kada je reč o TV i radio stanicama, a ne kada je reč o izdavačima štampanih i on-lajn medija. Stoga je pozvala Nadzorni odbor da preporuči medijima, koji to do sada nisu učinili, da radi ravnopravnosti svih učesnika, objave cenovnike za političko oglašavanje, uključujući i popuste koje povodom toga odobravaju.

Predloženo je i da Nadzorni odbor preporuči političkim subjektima da konkretizuju i preciziraju svoje programe i načela tako što će ih formulisati kao izborne programe, obećanja i načela za svake izbore posebno.

Članovima Nadzornog odbora je posebno skrenuta pažnja na potrebu regulisanja položaja i uloge društvenih mreža tokom predizborne kampanje, naročito u pogledu oglašavanja tzv. "trećih lica" čiji se identit nekada ne može nedvosmisleno utvrditi.

Predstavnici TS su izrazili očekivanje da će Nadzorni odbor, kroz komunikaciju sa drugim nadležnim organima (pre svih javnim tužilaštvima i Republičkom izbornom komisijom) nadomestiti činjenicu da prilikom poslednjih izmena i dopuna seta izbornih zakona nisu prihvaćeni predlozi Transparentnost Srbija za propisivanje mehanizama za uzbunjivanje, naročito imajući u vidu ograničenja koja pravni okvir stavlja pred građane koji žele da prijave nepravilnosti koje su uočili tokom izbora.

Predsednik i članovi Nadzornog odbora su zahvalili na podacima i nalazima koji su im predstavljeni. Tom prilikom izraženo je očekivanje da je ovo početak buduće kontinuirane saradnje sa predstavnicima organizacija civilnog društva koji sprovode monitoring izbornih kampanja. Članovi Nadzornog odbora su ukazali da će razmotriti iznete predloge i pokušati da konstruktivnim pristupom i kreativnim tumačenjem svojih ovlašćenja formulišu preporuke za pravilnije i ravnopravnije sprovođenje predizborne kampanje.

Razdvajanje funkcija

TS je 24. februara uputila Nadzornom odboru [inicijativu](#) da medijima u uputi javni poziv da prilikom izveštavanja o predizbornim aktivnostima funkcionera političkih stranaka i kandidata za narodne poslanike upotrebljavaju pojmove koji precizno i nedvosmisleno razdvajaju njihovu javnu od političke funkcije.

TS je ukazala da mediji prilikom izveštavanja o predizbornim aktivnostima navode javne funkcije stranačkih funkcionera. Na taj način javnost, a naročito građani sa pravom glasa na predstojećim izborima mogu steći uverenje da je reč o svakodnevnom preduzimanju redovnih aktivnosti državnih organa i njihovih funkcionera, radi sprovođenja politike i programa Vlade Republike Srbije, a ne o aktivnostima, odnosno izjavama predstavnika političkih stranaka i kandidata za narodne poslanike tokom predizborne kampanje. Osim toga, ovakav način izveštavanja medija o tim aktivnostima omogućava da javni resursi i javne funkcije budu iskorišćeni za promociju političke stranke čiji su funkcioneri i/ili članovi nosioci javnih funkcija u državnim organima. Na kraju, postoji mogućnost da se time ometa fer i poštena predizborna kampanja imajući u vidu da se korišćenjem izjava datih i aktivnosti preduzetih u vršenju javne funkcije narušava princip jednakosti kandidata na štetu onih koji tu funkciju ne vrše tokom predizborne kampanje.

Nadzorni odbor je 11. marta [objavio](#) „Stav o funkcionerskoj kampanji“. U „Stavu“ se navodi da „Nadzorni odbor smatra potrebnim da javno pozove javne medijske servise i druga sredstva javnog obaveštavanja u Republici Srbiji da prilikom izveštavanja o predizbornim aktivnostima kandidata upotrebljavaju pojmove i izraze koji precizno i nedvosmisleno razdvajaju njihovu javnu funkciju od njihovog partijskog položaja i položaja kandidata na izborima“.

Prijava – prikriveno oglašavanje

Transparentnost Srbija podnela je 5. aprila prijavu Nadzornom odboru zbog prikrivenog političkog oglašavanja u korist Srpske napredne stranke, na više medija.

Naime, na veb stranici B92.net, podstranici "Parlamentarni izbori 2022", tačnije na adresi https://www.b92.net/info/izbori2022/vesti.php?yyyy=2022&mm=03&dd=29&nav_id=2130428 29. marta objavljena je vest, preuzeta sa veb stranice kompanije "Novosti", podstranice "Izbori 2022", tačnije sa adrese <https://www.novosti.rs/vesti/izbori2022/1101398/otvorise-fabrike-odanusmo-pogledajte-novi-sns-spot-vucic-porucuje-svako-nasvazan-ali-svi-igramo-istu-muziku-video>, pod nazivom "Novi SNS spot – Vučić poručuje: "Svako od nas je važan, ali svi igramo na istu muziku!".

U njenom podnaslovu je, posredno, preciziran razlog njenog objavljivanja i cilj koji se na taj način želi postići - da se građani obaveste o tome da je "Srpska napredna stranka objavila na svom Jutjub kanalu novi predizborni spot pod nazivom "Svako od nas je poseban i važan". Sadržinu pomenute vesti predstavlja tekstualni prikaz izjava aktera iz video spota, među kojima i prikaz izjava Aleksandra Vučića kojim je ova vest ilustrovana.

To međutim, nije jedini slučaj takvog prikrivenog političkog oglašavanja. U nastavku su prikazani veb stranice drugih portala koji su preneli (sami ili preuzeli jedni od drugih) "vest" o ovom spotu, kao i o drugim spotovima Srpske napredne stranke:

<https://informer.rs/vesti/politika/690330/sns-spot-izbori-2022>

<https://pink.rs/politika/388995/'a-be-bate-odanusmo-kad-nam-otvorise-fabrike'-pogledajte-novispot-sns-zajedno-cemo-izgraditi-bolju-i-uspesniju-srbiju-video>

https://prvaplus.prva.rs/info/izbori2022/vesti.php?yyyy=2022&mm=03&dd=29&nav_id=2130428

<https://www.telegraf.rs/vesti/politika/3477563-novi-predizborni-spot-sns-ako-ostanemo-ujedinjenijedina-granica-su-nasi-snovi>

<https://jutarnjevesti.com/vesti/933030/otvorise-fabrike-odanusmo-pogledajte-novi-sns-spot-vucicporucuje-svako-od-nas-je-vazan-ali-svi-igramo-na-istu-muziku-video-2>

<https://www.kurir.rs/vesti/izbori-2022/3901707/sns-objavio-novi-spot-vucic-poslao-snaznu-porukuako-ostanemo-ujedinjeni-jedina-granica-su-nasi-snovi-video>

<https://www.alo.rs/izbori-2022/vesti/612769/ej-ta-ne-mozete-sa-nama-da-se-merite-folklorasikrenuli-u-raspravu-na-smotri-a-onda-se-pojavio-vucic-svi-igramo-na-istu-muziku/vest>

<https://www.srbijadanas.com/vesti/izbori-2022/svako-od-nas-je-poseban-i-vazan-predsednik-unovom-spotu-poslao-snaznu-poruku-gradanima-video-2022-03-29>

<https://vojevodinauzivo.rs/vucic-svako-od-nas-je-vazan-ali-svi-igramo-na-istu-muziku-video/>

<https://www.blic.rs/izbori-2022/predsednicki-izbori/vucic-ne-morate-da-me-volite-samo-pogledajtesemafor/0pghhjm>

Na osnovu svega gore navedenog može se zaključiti da je u konkretnom slučaju reč o informativnoj delatnosti koja to u suštini nije već se njom vrši prikriveno političko oglašavanje prenošenjem spota jednog političkog subjekta. Na taj način Srpska napredna stranka postiže dvostruku korist. Pre svega, postiže veću vidljivost svojih predizbornih video spotova među čitaocima ovih sredstava javnog obaveštavanja. Istovremeno, navedenu korist Srpska napredna stranka ostvaruje potpuno besplatno jer se emitovanje predizbornog spota na taj način ne plaća. Time se, imajući u vidu da se emitovanje predizbornih spotova inače plaća i da troškove za njihovo plaćanje politički subjekti moraju da prikažu u svojim izveštajima o utrošenim sredstvima dostavljenim Agenciji za sprečavanje korupcije, krši princip jednakosti svih kandidata i proglašanih izbornih lista, na štetu onih koji takvo prikriveno političko oglašavanje, u formi informativne delatnosti, ne vrše tokom predizborne kampanje.

Pored pomenute vesti i video spota, na navedenoj adresi kompanije "Novosti" se nalaze izveštaji i video snimci sa skupa Srpske napredne stranke i Aleksandra Vučića u Subotici, kao i još desetak izveštaja o stranačkim aktivnostima Srpske napredne stranke. Osim pomenutog, na navedenoj adresi se nalazi i izjava Siniše Malog, ministra finansija u Vladi Republike Srbije i funkcionera Srpske napredne stranke, o tome da "... je jedan opozicionar imao jedinicu iz matematike...", kao i izjava o Vladeti Jankoviću, kandidatu za gradonačelnika Beograda i nosiocu izborne liste koalicije "Ujedinjeni za pobedu Beograda", pod naslovom " SRAMNO: Vladeta Janković poredi aktiviste SNS-a sa nacistima".

Imajući u vidu da je cela stranica puna isključivo vesti o aktivnostima Srpske napredne stranke i Aleksandra Vučića (u afirmativnom tonu), izuzev dva teksta o opoziciji (u negativnom tonu), reč je o očiglednoj i izuzetnoj nesrazmeri u zastupljenosti političkih subjekata i kandidata učesnika u

izbornom procesu u navedenom sredstvu javnog obaveštavanja. Na ovaj način se dodatno krši princip jednakosti svih kandidata i proglašenih izbornih lista. Osim toga, prenošenjem gore pomenute izjave ministra finansija u Vladi Republike Srbije i funkcionera Srpske napredne stranke, Siniše Malog, ugrožava se moralni integritet ličnosti drugih kandidata.

Zbog svega navedenog pozivamo Nadzorni odbor, da u skladu sa članovima 145. i 146. Zakona o izboru narodnih poslanika ("Sl. glasnik RS", br. 14/2022) izvrši nadzor nad postupanjem predstavnika Srpske napredne stranke i navedenih sredstava javnog obaveštavanja sprovođenjem odgovarajućeg postupka, proveri gore iznete navode, utvrdi činjenice o mogućem kršenju pravila i načela ravnopravnosti od strane navedenih sredstava javnog obaveštavanja, ukaže na nepravilnosti u postupanju u izbornom postupku i uputi upozorenje predstavnicima Srpske napredne stranke kao učesnicima u izbornom postupku i navedenim sredstvima javnog obaveštavanja da više ne vrše takve i slične objave, odnosno da obrišu sve postojeće objave u kojima se na opisani način prikazuju aktivnosti političkih subjekata.

Prema dostupnim podacima, Nadzorni odbor je, nakon što je TS podnela prijavu, održao jednu sednicu, 14. aprila, a u [izveštaju](#) sa te sednice se ne vidi da je razmatrao ovu prijavu.

Ministarstvo spoljnih poslova

Glasanje u inostranstvu

Transparentnost Srbija podnela je 12. aprila [zahtev i inicijativu](#) Ministarstvu spoljnih poslova u vezi sa glasanjem na biračkim mestima u inostranstvu.

TS je pozvala MSP da objavi kriterijume na osnovu kojih procenjuje u kojim mestima će predložiti otvaranje biračkih mesta u inostranstvu, odnosno da li je jedini kriterijum 100 prijavljenih birača i da li su otvorena biračka mesta u svim mestima gde se prijavilo 100 birača.

Zakon naime propisuje da se biračko mesto određuje za glasanje najviše 2500, a najmanje 100 birača, ali se "u izuzetnim slučajevima, biračko mesto, uz

saglasnost Republičke izborne komisije, može odrediti i za manje od 100 birača ako bi zbog prostorne udaljenosti ili nepovoljnog geografskog položaja stanovnicima određenog mesta bilo znatno otežano glasanje na drugom biračkom mestu". Za glasanje u inostranstvu predlog o otvaranju biračkih mesta RIK-u dostavlja MSP.

TS je takođe pozvala MSP da objavljuje podatke o broju prijavljenih birača za glasanje u pojedinim gradovima i državama u inostranstvu. Na ovaj način će se obezbediti ravnopravnost svih zainteresovanih birača koji žele da glasaju u inostranstvu.

Na ovogodišnjim izborima glasanje nije organizovano u Australiji, Kini i Južnoafričkoj republici iako tamo živi veliki broj srpskih državljana. Da li biračka mesta nisu organizovana zbog nedovoljne zainteresovanosti ili iz nekih drugih razloga, nije poznato i upravo iz tih razloga bi Ministarstvo trebalo ove podatke ubuduće da objavljuje kako bi zainteresovani birači u državama u inostranstvu znali razloge zbog kojih možda neće biti u mogućnosti da glasaju.

Organizacija TS je istovremeno zatražila od MSP da joj, u skladu sa Zakonom o slobodnom pristupu informacijama, dostavi pomenute podatke o kriterijumima za otvaranje biračkih mesta i broju prijavljenih za glasanje po državama, za izbore održane 3. aprila.

Ministarstvo do kraja maja nije odgovorilo ni na inicijativu, ni na zahtev, zbog čega je TS podnela [žalbu Povereniku](#) za informacije od javnog značaja.